

Nr 3 - september 2017

KNIVBLADET

DANSK KNIVFORENING

Knivmagerportræt

Tekst og foto:
Carsten Kümler

Keld Lisby

Oppe på bakken - langt ude på landet ikke ret langt fra Viborg bor Keld Lisby sammen med hustruen Jane og deres to dejlige drenge Carl på 10 og Gustav på 7.

GPS'en viste mig behændigt hen til nr. 11, der lå lige ud til vejen, så jeg kørte ind på gårdspladsen på en trelænget bondegård. Der var absolut intet liv på gården. Mærkeligt. En opringning til Keld gav i første omgang intet resultat. Han tog simpelthen ikke telefonen, så jeg sendte en sms. Hmmm... tvivlen kom snigende - er det mon det rigtige postnummer?? Signalet på telefonen var af og til en enkelt pind. Jeg listede lidt rundt. Ikke navn på døren og ikke nummer på huset... Jeg ringede op igen - og denne gang sagde en spæd stemme: "Jaeeeehhh???" Jeg præsenterede mig, og bad om at få lov til at tale med Keld. Intet svar - blot små trin i baggrunden. Længe?? "Det' Keld" kom det meget friskt i den anden ende. Pyha - jeg var blot kørt forbi en grusvej med et delvist tilgroet nr. 11 skilt. Vi fandt hinanden herude, hvor der "godt kan være 3 km hjem fra en vejfest"!

Inde i det hyggelige stuehus blev jeg budt indenfor af Jane, og Keld og jeg bænkedes os ved spisebordet, hvor kaffe og småkager ventede.

Keld er født i Viborg i 1974 og altså en mand i sin bedste alder. Han voksede op i et hjem hvor moren var sygeplejerske og faren portør på samme sygehus. Et trygt og godt hjem, som dannede base for Keld indtil han kom i lære som lagerekspedient på SANIstål. Han blev udlært i 1991 og blev værnepligtig soldat ved artilleriet på Sjælsmark Kaserne i Nordsjælland. Her blev han hurtigt spottet af den oversergent, der kørte lageret. Det endte med at Keld kørte lageret stort set alene, da chefen hellere ville drikke kaffe. Faktisk fik Keld fuldmagt til at skrive under for sergenten, så han må jo have gjort et vist indtryk.

Efter soldatertiden var Keld lige hjemme i Viborg og arbejde et års tid på et autolager. Interessen for at lære fra sig var stor og Keld startede på lærerseminaret. Forløbet sluttede brat efter første praktikperiode, hvor Keld besluttede sig for, at DET var ikke noget for ham. Han havde haft 3 klasser, og de var slet ikke til at holde styr på. De var højlydte og uar-tige. Og slet ikke modtagelige for Kelds lærdom.

I stedet tog Keld på højskole i år 2000. Nærmere bestemt på Husflidskolen i Kerteminde. "Det er noget af det bedste, jeg nogensinde har gjort" siger Keld med lys i øjnene. "Jeg valgte trælinien, hvor jeg kunne fordybe mig i træarbejde, drejning og kniv-

"Mit vigtigste værktøj"

mageri. Det var 8 dejlige måneder med rigtig gode lærere. Én af dem var faktisk Lars Laursen., der nu er bødker i Den gamle By i Århus."

I sommerferien samme år var Keld på spejderlejr i Østrig. Det var Jane også. De tog derned hver for sig, men kom hjem som par.

Efter den vellykkede sommerferie startede Keld på Seminariet for Kunst og Håndværk for at tage en ny læreruddannelse. Et stykke henne i forløbet fandt han dog ud af, at den ikke ville give ham mulighed for at undervise i sløjd på Folkeskolen som han ønskede. Det ville kræve, at han tog en traditionel læreruddannelse efterfølgende. Der var lidt at tænke over.

"Så i 2001 tog jeg en chance og skrev en uopfordret ansøgning til Linå. Det viste sig, at de søgte en lagerekspedient. De havde udarbejdet annoncen, men ikke sendt den til avisen endnu. Jeg kom til samtale og fik jobbet, hvor jeg har været lige siden" siger Keld.

Han droppede uddannelsen i Kerteminde, flyttede hjem til Jane, og satsede på Linå, hvorfra mange af os kender Keld som en særdeles vidende og kompetent herre i telefonen eller ved besøg. Keld er i dag frontfigur for Linås knivafdeling i Danmark, hvor han internt også er kendt som Google-Keld. Det er fordi han kan alle reservedele og varenumre på rygraden, så man spørger lige Keld i stedet for at Google det. Hos Linå er de 10 medarbejdere i Danmark og Sverige. Hinsidans hedder afdelingen Sløjd Fokus.

Fritiden

Keld har været spejder i 35 år i samme gruppe. Jane og drengene er også spejdere. Blå - selvfølgelig.

"Vi kan godt være stolte af vores spejdertraditioner i familien. Der har været spejdere uafbrudt i 80 år" siger Keld eftertænksomt. Faktisk havde den yngste søn Gustav lige fået sit knivbevis, da jeg var på besøg. Adspurgt hvad der driver ham i spejderbevægelsen siger han: "Jamen her nyder jeg jo at give min viden videre. Jeg elsker at have med børn og unge mennesker at gøre. Og dem her - de hører efter!" siger Keld med et lunt smil. Det er tydeligt at lærerrollen betyder meget for Keld.

Han er også svømmetræner i Bjerringbro, så der er rigeligt kompenseret for de to "seminariefosøg" tidligere.

Starten

Som spejder skulle Keld lave sin egen spejderdolk. På det tidspunkt i starten af 90-erne var litteraturen

Keld inviterer ind på værkstedet.

begrænset og man måtte på biblioteket. En lille tynd bog i sort/hvid skrevet af Arne Work blev Keld første guide til knivmageriet. Bogen beskriver i detaljer alt fra klingens over skæftet til samling og principper. Så Keld startede med at slibe og file en klinge - lige efter bogen - og fik en hæderlig kniv ud af anstrengelserne. "Det gjorde noget ved mig" siger Keld. "Jeg ville lave én mere, så jeg købte noget fjederstål fra Linå og sleb en ny klinge ud - igen med Arne Works bog som back-up. Jeg ville dog mere, så jeg fandt Knivbogen af Leif Andersen og Jørgen Hanghøi. Og det satte så en masse mere i gang" ...

Det startede med to kurser med Leif Andersen som underviser. Det første var i almindelig smedning og 3 lags smedning. Det andet et kursus i smedning af damascerede klinger. "Hvorfor startede du med smedning?" ville jeg vide. "Fordi jeg gerne vil være herre over hele processen. Fra design til færdig kniv" svarer Keld. "Jeg ville kunne lave det hele, så for mig var det oplagt".

Keld byggede herefter en primitiv esse bestående af jord, ildfaste sten og en Nilfisk støvsuger, hvor man kunne flytte slangen så den kunne puste. "Jeg smedede mest 3-lags laminerede klinger, for det var alt sammen med hammer og håndkraft, så de damascerede klinger blev jeg lidt træt i armen af" smiler Keld. Knivene blev solgt til spejdere og givet væk til venner og familie.

Keld holdt kurser på AOF og underviste på Viborg Husflidsskole samtidig med at han har undervist et væld af spejdere og kammerater i håndværket at lave en kniv. (Og de må jo have hørt efter, siden han blev ved;-)

I forbindelse med seminarierne og specielt i Kerteminde-tiden var produktionen ikke så høj. meget af tiden i Kerteminde gik med trædrejning, som også er et fag Keld behersker. Han besluttede sig dog for

De tidlige knive

Damasceret klinge (lidt svært at se) med sølvbeslag og skede i hårdt-presset læser

3-lags lamineret råsmedet. Kelds egen arbejdskniv i mange år. c)

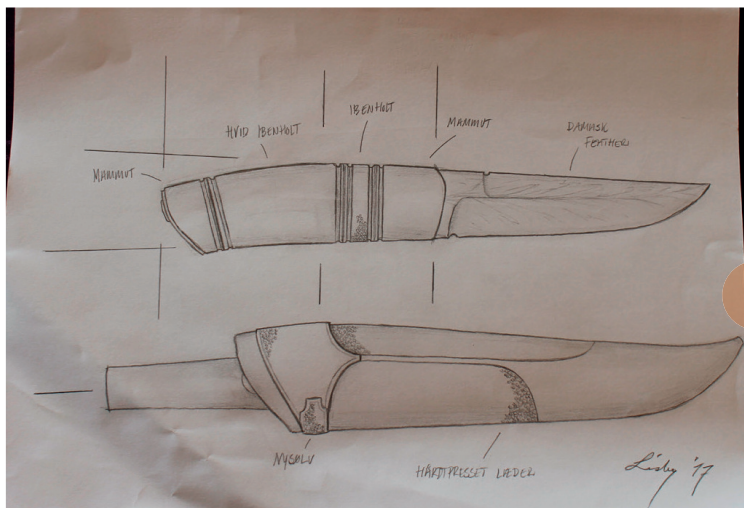
3-lags lamineret snittekniv med meget patineret sølvbeslag.

En af de allerførste første filet ud af fjederstål.

Stemplet har ikke ændret sig siden begyndelsen. Så det er slidt.

at koncentrere sig om knivmageriet, og det er også det han bruger tiden på i dag.

Det bliver til 7-8 knive om året. "Jeg laver ikke så mange knive som i begyndelsen. Nu nyder jeg dog arbejdet med detaljerne og især designfasen kan

jeg bruge lang tid på. Jeg nyder at sidde med papir, blyant og viskelæder og få elementerne til at spille sammen inden jeg går i gang." Og Keld er ikke materialenørd. "Nej, for mig er det egentlig ikke så vigtigt om det er mammut eller bøgetræ som element. Det er helheden, der tæller. Selvfølgelig kan jeg godt lide at anvende lækre materialer, men som sagt skal de have en funktion som en del af helheden".

Læderarbejdet

Læderarbejdet synes Keld er sjovt. Det sidste af de tre kurser Keld nogensinde har været på, var et læderkursus med Tommy Astrup. (Se portræt i blad 4-2016). "Jeg bøvler stadig af og til med nogen af syningerne, men jeg nyder arbejdet. Specielt indfarvningen er jeg blevet bidt af som en udfordring. At få skæfte og skede til at "smelte" sammen visuelt synes jeg er spændende."

Klingerne

Keld smeder ikke i øjeblikket. Stålet købes hjem og så sliber han sit design ud på båndsliberen. Alle klinger slibes i almindelig kulstofstål, så Keld hærdet dem også selv. Det sker med en gasflamme og et

Foldeknive med håndkraft

Keld fik aflivet én af mine fordomme denne dag. Keld viste mig et par foldeknive, der godt nok ikke havde fået skaller monteret, men som ellers var gjort færdige efter linerlock princippet. Jeg åbnede én af dem ved at skubbe på den lille drejede knop på bladet. Kniven åbnede og kikkede i lås - og der var INTET slør overheadet. Den sad simpelthen som en fuldtange. Kelds værksted er meget minimalt indrettet og der var i hvert fald ingen drejebænk eller mikroværktøj af nogen art, så jeg spurgte til fremgangsmåden. "Det er lavet i hånden det hele. Det tager lidt tid til sidst, for det er et strøg med filen og så samler jeg delene. Skiller ad - et fil mere - og samler igen. Indtil det passer perfekt. Jeg har også lavet denne lille styring til min håndholdte gevindskærer, så jeg er sikker på gevindet bliver lodret. Der er forskellige størrelser fra 2mm ned til 0,8 mm. Jeg har været nødt til at tilpasse gevindskæret til knoppen, så den blev flad i bunden. Ellers kunne jeg ikke få gevind nok uden at skære igennem stålet. Og knoppen er i øvrigt drejet på søjleboremaskinen." Drejet på søjleboremaskinen.... Wauw... Hvis jeg havde tålmodigheden, kunne jeg jo også lave en perfekt foldekniv derhjemme. Med lidt øvelse selvfølgelig. Se billederne og nyd at det er håndarbejde.

oliebad. Anløbningen i husets ovn i komfuret. "Sådan har jeg altid hærde mine klinger. Det lærte jeg oprindeligt af Leif Andersen. Og det virker fint. Jeg fik testet et par stykker og de ligger på en hårdhed på omkring Rockwell 58-60." Det må siges at være lige i øjet. "Ja, og på designsiden er jeg pænt inspireret af André Andersson på slibning og form. Færdiggørelsen sker op til korn 240 mens jeg arbejder med kniven - og inden endelig samling trækker jeg klingerne op med korn 400 eller 600. Jeg kan godt lide den matte overflade."

Det slidte stempel er tydeligvis brugt rigtig mange gange. Det er i øvrigt lavet af en gravør ved det norske hof.

Kniven fra tegningen - hvid ibenholt, mammut, sort ibenholt nysølv med filninger

Kniv i frisktræ på en aften

En af de populære aktiviteter hos spejderne er når Keld viser hvordan man laver en kniv af friskt træ og en skede på en aften. "Ja, det er sjovt. Det kan være lidt uforudsigeligt, men det virker. Du borer simpelthen et par huller i understørrelse i et stykke friskt birketræ som dette. Nogle gange flækker det - så tager du et nyt stykke - andre gange holder det - og så snitter du det færdigt. Det sker også at det flækker, når det tørrer, men det er sjældent.

Jeg kan stadig overraskes ;-). Den øverste klods er hvid ibenholt. Det lyder dybt paradoksalt, for ibenholt er i min verden lig med kulsort. En hurtig google billedsøgning gjorde mig meget klogere ;-).

En detalje fra forsidekniven. Keld arbejder ofte med forskellige metaller i samme kniv, og meget af det er prydet med filework.

Værkstedet og sliberummet

Keld arbejder i to rum. Sliberummet og værkstedet. I sliberummet står en lettere ombygget Jens-Jørgen Schirmer båndsliber, som har den store fordel, at den kan vippes 90 grader. Altså så båndet kan køre enten lodret og vandret. Der ligger forskellige land til den og den er tydeligvis i brug ofte. Her står også slibemaskine med to sten og en polérmaskine.

Værkstedet er beskedent indrettet i forhold til, hvad vi har set andre steder, men hvis man ser på resultatet af anstrengelserne - knivene - så skinner det bestemt ikke igennem. Keld bruger gerne lidt ekstra tid på håndarbejde og hans vigtigste værktøj er den store fil. Han tager lige det grove på én af de to rondelslibere. Han har to - og de kører hver sin vej. Det har Keld valgt, så han kan slibe skæfter uden at klingerne på noget tidspunkt vender ind mod midten af rondellerne. Men det er nok også den eneste ekstravagance, Keld tillader sig. Jeg ser yderligere en søjleboremaskine og en deкупørsav som eneste redskab, der kan sættes strøm til. Og ellers en masse håndværktøj.

Og så får jeg den tanke, at det afspejler Keld rigtig godt. Keld har en meget ydmyg tilgang til knivma-

gerhåndværket. Han er rolig, arbejdsom og grundig og har en masse tålmodighed som drives af ønsket om det perfekte resultat. Det skal ikke gå stærkt - det skal være i orden.

Viborg Knivklub

Viborg Knivklub grundlagde Keld sidst i 90'erne sammen med Magnus Ladefoged. Magnus var Kelds lærer fra Folkeskolen og Keld havde Magnus' søn til spejder. På det tidspunkt var det en lille flok knivinteresserede, der mødtes om håndværket. Det holdt helt til 2013, hvor klubben blev registreret som en forening da det var et krav for at få lokaler til at afholde Viborgs Vinterknivtræf i slutningen af januar. Træffet er allerede en tradition og ligger på et fint tidspunkt. Det er et to-dages arrangement, hvor der er træf lørdag og workshops søndag. Foreningen har ca. 17 medlemmer i dag.

www.lisbyknive.dk

Til venstre: Stabiliseret poppel, knogle og tin. Klinge slebet og hærdet af Keld.

Til højre: Damasceret klinge og skæfte med ibenholt, mammutknogle og tin.

Til sidst en stor tak til Jane for at sætte den perfekte prik over i'et. Det var en stor og meget hjertevarm oplevelse at besøge Jane, Keld, Carl og Gustav langt ude på landet tæt på Viborg.

Det skinner tydeligt igennem at begge forældre er yderst passionerede omkring børn, spejderbevægelsen, sunde værdier - men også det at sætte rammer op for ungerne.. Carl og Gustav er et par meget selvstændige og høflige gode drenge. Som selvfølgelig går til spejder.

Tak til jer alle - skål ;-)